ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 4. mája 2010 *

Vo veci C-533/08,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článkov 68 ES a 234 ES, podaný rozhodnutím Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko) z 28. novembra 2008 a doručený Súdnemu dvoru 3. decembra 2008, ktorý súvisí s konaním:

TNT Express Nederland B.V.

proti

AXA Versicherung AG,

* Jazyk konania: holandčina.

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta a C. Toader, sudcovia K. Schiemann, P. Kūris, E. Juhász, M. Ilešič (spravodajca), J.-J. Kasel a M. Safjan,

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 17. novembra 2009,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— TNT Express Nederland B.V., v zastúpení: J. H. J. Teunissen, advocaat,

— holandská vláda, v zastúpení: C. Wissels a Y. de Vries, splnomocnení zástupcovia,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A.-M. Rouchaud-Joët a R. Troosters, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 28. januára 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), ako aj článku 31 dohovoru o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave, podpísaného 19. mája 1956 v Ženeve, zmeneného a doplneného protokolom podpísaným 5. júla 1978 v Ženeve (ďalej len „CMR“).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi TNT Express Nederland B.V. (ďalej len „TNT“) a AXA Versicherung AG (ďalej len „AXA“) vo veci výkonu rozhodnutí

nemeckého súdu, ktorými sa TNT ukladá povinnosť zaplatiť náhradu škody z dôvodu straty tovaru počas medzinárodnej cestnej dopravy, v Holandsku.

Právny rámec

Nariadenie č. 44/2001

3 Odôvodnenie č. 1 nariadenia č. 44/2001 uvádza:

„Spoločenstvo si stanovilo za cieľ udržiavať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na účely postupného vytvorenia tohto priestoru by spoločenstvo malo medzi iným prijať také opatrenia týkajúce sa justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú nevyhnutné pre zdravé fungovanie vnútorného trhu."

4 Podľa odôvodnenia č. 6 tohto nariadenia:

„Na dosiahnutie cieľa voľného pohybu rozsudkov v občianskych a obchodných veciach je potrebné a vhodné, aby normy upravujúce právomoc súdov, uznávanie

a výkon rozsudkov sa upravili právnym aktom Spoločenstva, ktorý je záväzný a priamo použiteľný."

5 Odôvodnenia č. 11, 12 a 15 nariadenia č. 44/2001 spresňujú:

„(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií…

(12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.

…

(15) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. …"

6 Odôvodnenia č. 16 a 17 tohto nariadenia uvádzajú:

„(16) Vzájomná dôvera vo výkon súdnictva v spoločenstve odôvodňuje automatické uznávanie rozsudkov vydaných v členskom štáte bez ďalšieho konania, s výnimkou sporných prípadov.

(17) Na základe tej istej zásady vzájomnej dôvery musí byť konanie smerujúce k výkonu rozsudku vydaného v jednom členskom štáte na území iného členského štátu účinné a rýchle. …“

7 Podľa odôvodnenia č. 25 tohto nariadenia:

„Úcta voči medzinárodným záväzkom, ktoré členské štáty prijali, znamená, že toto nariadenie nemá vplyv na dohovory upravujúce špecifické otázky, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty.“

8 Podľa článku 1 ods. 1 a 2 nariadenia č. 44/2001:

„1. Toto nariadenie sa uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci.

2. Nariadenie sa neuplatní na:

a) osobný stav a právnu spôsobilosť fyzických osôb, majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku, dedenia zo závetu alebo zo zákona;

b) konkurz, konania týkajúce sa vyrovnania zadĺžených obchodných spoločností alebo iných právnických osôb a podobné konania;

c) sociálne zabezpečenie;

d) rozhodcovské konanie."

9 Článok 27 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa nachádza v oddieli 9 tohto nariadenia s názvom „Prekážka začatej veci – súvisiace veci" kapitoly II nazvanej „Právomoc", stanovuje:

„1. Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.

2. Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu."

10 Článok 34 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa nachádza v oddieli 1 tohto nariadenia nazvanom „Uznávanie“ kapitoly III s názvom „Uznávanie a výkon“, stanovuje:

„Rozsudok sa neuzná:

1. ak je uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa o uznanie žiada;

…“

11 Článok 35 uvedeného nariadenia, ktorý sa nachádza v tom istom oddieli, znie:

„1. Rozsudok sa okrem toho neuzná, ak je v rozpore s oddielmi 3, 4 alebo 6 kapitoly II alebo v prípade uvedenom v článku 72.

2. Pri skúmaní skutočností, na ktorých bola založená právomoc podľa predchádzajúceho odseku, súd alebo orgán, ktorý koná o uznaní, je viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých súd členského štátu pôvodu založil svoju právomoc.

3. S výnimkou odseku 1 sa právomoc súdu štátu pôvodu nesmie skúmať. Kritéria, na ktorých sa založila právomoc, sa nesmú skúmať z hľadiska rozporu s verejným poriadkom podľa článku 34 bod 1.“

12 Podľa článku 36 toho istého nariadenia, ktorý sa tiež nachádza v oddieli 1 kapitoly III tohto nariadenia, „za žiadnych okolností sa nesmie cudzí rozsudok skúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej“.

13 Článok 38 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa nachádza v oddieli 2 nazvanom „Výkon“ kapitoly III tohto nariadenia, stanovuje:

„Rozsudok vydaný v členskom štáte a vykonateľný v tomto štáte sa vykoná v inom členskom štáte, ak tam bol vyhlásený za vykonateľný na návrh zainteresovaného účastníka.“

14 Článok 43 ods. 1 uvedeného nariadenia dopĺňa, že „proti rozhodnutiu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti sa môže odvolať každý z účastníkov“.

15 Článok 45 rovnakého nariadenia spresňuje:

„1. Súd, ktorý koná o odvolaní podľa článku 43…, môže odmietnuť vydať alebo zrušiť vydané vyhlásenie vykonateľnosti len na základe jedného z dôvodov uvedených v článkoch 34 a 35…

2. Za žiadnych okolností sa nesmie cudzí rozsudok skúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej.“

16 Článok 71 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa nachádza v jeho kapitole VII s názvom „Vzťah k iným právnym nástrojom“, stanovuje:

„1. Toto nariadenie nemá vplyv na dohovory, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty, a ktoré upravujú právomoc alebo uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach [osobitných veciach – *neoficiálny preklad*].

2. Na účely jednotného výkladu sa odsek 1 bude uplatňovať takto:

a) toto nariadenie nebráni súdu členského štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru týkajúceho sa špecifickej veci [osobitnej veci – *neoficiálny preklad*], aby si založil právomoc podľa tohto dohovoru, aj keď žalovaný má bydlisko v inom členskom štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto dohovoru. Súd konajúci o žalobe však musí vždy uplatniť článok 26 tohto nariadenia;

b) rozsudok vydaný súdom členského štátu na základe právomoci založenej podľa dohovoru v špecifickej veci [osobitnej veci – *neoficiálny preklad*] sa uznáva a vykonáva v inom členskom štáte podľa tohto nariadenia.

Ak dohovor v špecifickej veci [osobitnej veci – *neoficiálny preklad*], ktorého zmluvnými stranami je členský štát pôvodu, ako aj dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznávania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky.

Vždy sa však môžu uplatniť ustanovenia tohto nariadenia, ktoré sa týkajú postupu pri uznávaní a výkone rozsudkov."

CMR

17 CMR sa podľa svojho článku 1 vzťahuje na „každú zmluvu o preprave zásielok za odplatu cestným vozidlom, ak miesto prevzatia zásielky a predpokladané miesto jej dodania… ležia vo dvoch rôznych štátoch, z ktorých aspoň jeden je zmluvným štátom tohto Dohovoru… bez ohľadu na trvalé bydlisko a štátnu príslušnosť strán".

18 CMR bol dojednaný v rámci Európskej hospodárskej komisie Organizácie Spojených národov. K CMR pristúpilo viac ako 50 štátov vrátane všetkých členských štátov Európskej únie.

19 Článok 23 CMR uvádza:

„1. Ak dopravca má podľa ustanovení tohto Dohovoru povinnosť nahradiť škodu za úplnú alebo čiastočnú stratu zásielky, vypočíta sa náhrada z hodnoty zásielky v mieste a čase jej prevzatia na prepravu.

…

3. Náhrada škody nesmie presahovať 8,33 číselných jednotiek za kilogram chýbajúcej hrubej hmotnosti.

4. Okrem toho sa uhrádza dovozné, clo a iné výdavky vzniknuvšie v súvislosti s prepravou zásielky, a to pri úplnej strate v plnej výške a pri čiastočnej strate pomerným dielom; iné škody sa neuhrádzajú.

…

7. Číselná jednotka uvedená v tomto dohovore je Special Drawing Right (osobitné právo čerpania), ako ho definuje Medzinárodný menový fond. Hodnota uvedená v odseku 3 tohto článku sa prepočíta na národnú menu štátu toho súdu, ktorý rozhoduje spor…

…“.

20 Podľa článku 31 CMR:

„1. Spory vzniknuvšie z prepráv podliehajúcich tomuto Dohovoru môže žalobca viesť, pokiaľ ich nevedie na súdoch zmluvných štátov určených dohodou strán, na súdoch toho štátu, na území ktorého:

a) má žalovaný trvalé bydlisko, hlavné sídlo podniku alebo pobočku alebo zastupiteľstvo, ktorých prostredníctvom bola prepravná zmluva uzavretá, alebo

b) leží miesto, kde sa zásielka prevzala na prepravu alebo miestu určené na jej vydanie;

na iných súdoch nemôže žalobca spor viesť.

2. Ak sa v spore uvedenom v odseku 1 tohto článku prejednáva žaloba pred súdom príslušným podľa uvedeného odseku alebo ak v takom spore tento súd vyniesol rozsudok, nemožno podať z toho istého dôvodu medzi tými istými stranami novú žalobu, iba ak rozhodnutie súdu, pred ktorým sa prejednáva prvá žaloba, nie je vykonateľné v štáte, v ktorom sa podáva nová žaloba.

3. Ak sa stal v spore uvedenom v odseku 1 tohto článku rozsudok vynesený súdom niektorého zo zmluvných štátov v tomto štáte vykonateľným, stáva sa vykonateľným aj vo všetkých ostatných zmluvných štátoch, len čo boli splnené v príslušnom štáte predpísané formality. Tieto formality však nemôžu byť základom obnovy konania.

4. Ustanovenia odseku 3 tohto článku sa vzťahujú na rozsudky vydané v spornom konaní, na rozsudky v neprítomnosti strán a na súdne zmiery; nevzťahujú sa však na predbežné rozsudky ani na súdne rozhodnutia, ktorými sa pri úplnom alebo čiastočnom zamietnutí žaloby ukladá žalobcovi okrem náhrady nákladov konania aj náhrada škody a úrokov.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

21 V apríli 2001 uzatvorila spoločnosť Siemens Nederland NV (ďalej len „Siemens“) so spoločnosťou TNT zmluvu o cestnej preprave tovaru zo Zoetermeeru (Holandsko) do Unterschleissheimu (Nemecko). Hodnota dotknutého tovaru predstavovala 103 540 DM (52 939 eur) a jeho hmotnosť 12 kg.

22 Tento tovar však nebol do miesta určenia dodaný.

23 V máji 2002 podala TNT na Rechtbank te Rotterdam (Holandsko) určovaciu žalobu proti spoločnosti AXA, poisťovateľovi spoločnosti Siemens, ktorou sa domáhala určenia, že TNT nezodpovedá voči spoločnosti AXA za nijaké škody v dôsledku straty tohto tovaru podľa článku 23 CMR, ktorý je ustanovením určujúcim pravidlá uplatniteľné na výšku náhrady škody, ktorú možno požadovať, s výnimkou sumy 11,50 eur za kg, teda celkovo 138 eur. Rechtbank te Rotterdam túto žalobu zamietol rozsudkom zo 4. mája 2005. TNT podala proti tomuto rozsudku opravný prostriedok na Gerechtshof te ’s Gravenhage (Holandsko).

24 V auguste 2004 podala AXA na Landgericht München (Nemecko) proti spoločnosti TNT žalobu o náhradu škody, ktorú spoločnosť Siemens utrpela z dôvodu straty toho istého tovaru. Keďže medzi tými istými účastníkmi konania sa už vo veci tej istej prepravy prejednával spor v Holandsku, spoločnosť TNT tvrdila, že na základe pravidla prekážky začatého konania uvedeného v článku 31 ods. 2 CMR nemôže Landgericht München o žalobe spoločnosti AXA rozhodovať.

25 Rozhodnutiami zo 4. apríla 2006 a 7. septembra 2006 (ďalej len „rozhodnutia Landgericht München") Landgericht München odmietol argumentáciu TNT založenú na článku 31 ods. 2 CMR a uložil tejto spoločnosti povinnosť nahradiť škodu.

26 Dňa 6. marca 2007 spoločnosť AXA požiadala Rechtbank te Utrecht (Holandsko), aby vyhlásil rozhodnutia Landgericht München za vykonateľné v Holandsku podľa nariadenia č. 44/2001. Po tom, ako sudca Rechtbank te Utrecht rozhodujúci o nariadení predbežného opatrenia vyhovel tomuto návrhu uznesením z 28. marca 2007, požadovala TNT 4. mája 2007 na Rechtbank te Utrecht zrušenie tohto uznesenia a odmietnutie výkonu uvedených rozhodnutí alebo aspoň prerušenie konania o návrhu na výkon týchto rozhodnutí do tej doby, kým Gerechtshof te 's-Gravenhage rozhodne o opravnom prostriedku podanom proti rozhodnutiu Rechtbank te Rotterdam zo 4. mája 2005.

27 TNT založila svoju žalobu na Rechtbank te Utrecht na dôvode, že uznanie rozhodnutí Landgericht München je zjavne v rozpore holandským verejným poriadkom. Uviedla, že podľa pravidla prekážky začatého konania stanoveného v článku 31 ods. 2 CMR nemal Landgericht München právomoc rozhodovať o žalobe spoločnosti AXA.

28 AXA sa naopak domnievala, že podľa článku 35 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 holandský súd nemôže preskúmavať právomoc nemeckého súdu, pričom kritérium verejného poriadku upravené v článku 34 bode 1 tohto nariadenia nemožno uplatniť na pravidlá o právomoci.

29 Rechtbank te Utrecht zamietol žalobu spoločnosti TNT uznesením z 18. júla 2007. V tom čase ešte Gerechtshof te 's-Gravenhage nerozhodol o opravnom prostriedku, ktoré pred ním podala spoločnosť TNT.

30 Rechtbank te Utrecht sa domnieval, že TNT sa na účely popretia právomoci nemeckého súdu nemôže dovolávať dôvodu odmietnutia uznania uvedeného v článku 34 bode 1 nariadenia č. 44/2001, keďže pravidlá o právomoci sa netýkajú verejného poriadku v zmysle tohto ustanovenia, ako spresňuje článok 35 ods. 3 tohto nariadenia.

31 TNT podala proti uzneseniu Rechtbank te Utrecht z 18. júla 2007 kasačný opravný prostriedok. Podľa nej tento súd nezohľadnil skutočnosť, že článok 31 CMR predstavuje podľa článku 71 ods. 2 písm. b) druhého pododseku nariadenia č. 44/2001 výnimku zo zákazu preskúmavať právomoc súdov členského štátu pôvodu, ktorý je uvedený v článku 35 ods. 3 uvedeného nariadenia.

32 Za týchto okolností Hoge Raad der Nederlanden rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 71 ods. 2 písm. b) druhého pododseku nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že:

a) úprava uznávania a výkonu v nariadení č. 44/2001 ustupuje v prospech zodpovedajúcej úpravy v osobitnom dohovore len v prípade, keď si úprava v osobitnom dohovore uplatňuje výlučnosť, alebo

b) pri súčasnej uplatniteľnosti podmienok uznávania a výkonu v osobitnom dohovore a podmienok v nariadení č. 44/2001 sa vždy musia uplatniť podmienky osobitného dohovoru a podmienky nariadenia č. 44/2001 musia zostať neuplatnené aj v prípade, keď osobitný dohovor si neuplatňuje nárok na výlučnosť vo vzťahu k iným medzinárodným úpravám uznávania a výkonu?

2. Je Súdny dvor s cieľom zabrániť rozdielnym rozhodnutiam v prípade kolízie [pravidiel] uvedenej v prvej otázke príslušný podať výklad, záväzný pre súdy členských štátov, [CMR], pokiaľ ide o oblasť upravenú v článku 31 tohto dohovoru?

3. Má sa v prípade, keď odpoveď na druhú otázku a ako aj na prvú otázku bodu i) bude kladná, vykladať úprava uznávania a výkonu v článku 31 ods. 3 a 4 CMR v tom zmysle, že si neuplatňuje výlučnosť a ponecháva priestor na uplatnenie iných medzinárodných úprav o výkone, ktoré umožňujú uznávanie a výkon tak ako nariadenie č. 44/2001?

V prípade, že Súdny dvor odpovie na prvú otázku bod ii) a tiež na druhú otázku kladne, Hoge Raad… predkladá ešte ďalšie tri otázky:

4. Oprávňuje článok 31 ods. 3 a 4 CMR súd dožiadaného štátu rozhodujúceho o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia, aby preskúmal, či súd pôvodného štátu bol medzinárodne príslušný na rozhodnutie v právnom spore?

5. Má sa článok 71 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že v prípade kolízie úpravy litispendencie v dohovore CMR a v nariadení č. 44/2001 má úprava litispendencie v dohovore CMR prednosť pred úpravou litispendencie v nariadení č. 44/2001?

6. Týka sa návrh na určenie v Holandsku a návrh na náhradu škody v Nemecku ‚toho istého dôvodu" v zmysle článku 31 ods. 2 CMR?"

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné poznámky

33 Treba hneď na úvod konštatovať, že spor medzi spoločnosťami TNT a AXA patrí do tak do pôsobnosti C20 ne týka zmluvy o cestnej preprave tovaru, ktorá určuje adresu v Holandsku ako miesto prevzatia tovaru a adresu v Nemecku ako miesto jeho dodania. Podmienky uplatnenia CMR uvedené v jeho článku 1 sú teda splnené.

35 Na druhej strane patria spory týkajúce sa cestnej nákladnej dopravy medzi členskými štátmi k „občianskym a obchodným veciam“ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001. Cestná nákladná doprava okrem toho nepatrí medzi oblasti taxatívne vymenované v uvedenom článku, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti toho istého nariadenia.

36 Na úvod tiež treba pripomenúť, že keďže nariadenie č. 44/2001 nahrádza Bruselský dohovor z roku 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený jednotlivými dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“), výklad ustanovení tohto dohovoru podaný Súdnym dvorom platí takisto pre ustanovenia uvedeného nariadenia, pokiaľ je možné považovať ustanovenia týchto právnych predpisov za rovnocenné (rozsudky zo 14. mája 2009, Ilsinger, C-180/06, Zb. s. I-3961, bod 41, a zo 16. júla 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Zb. s. I-6917, bod 18).

37 Článok 71 nariadenia č. 44/2001, ktorého výklad sa požaduje v prejednávanej veci, nahrádza článok 57 Bruselského dohovoru, ktorý vo vzťahu k dohovorom týkajúcim sa osobitných vecí (ďalej len „osobitné dohovory“) uvádzal:

„1. Týmto dohovorom nie sú dotknuté dohovory, ktorých zmluvnou stranou sú alebo sa stanú zmluvné štáty a ktoré v osobitných veciach upravujú súdnu právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí.

2. V záujme zabezpečenia jeho jednotného výkladu sa odsek 1 uplatňuje takto:

a) tento dohovor nebráni tomu, aby právomoc súdu zmluvného štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru týkajúceho sa osobitnej veci, bola daná na základe tohto osobitného dohovoru, aj keď má žalovaný bydlisko na území zmluvného štátu, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto dohovoru…;

b) rozhodnutia vydané v zmluvnom štáte súdom, ktorý svoju právomoc založil na dohovore týkajúcom sa osobitnej veci, sa v ostatných zmluvných štátoch uznávajú a vykonávajú v súlade s týmto dohovorom.

Ak dohovor v osobitnej veci, ktorého zmluvnými stranami sú členský štát pôvodu a dožiadaný členský štát, určuje podmienky uznávania a výkonu rozhodnutí, uplatnia sa tieto podmienky…

…“ [*neoficiálny preklad*]

38 Použitím slovného spojenia „alebo sa stanú“ článok 57 ods. 1 Bruselského dohovoru spresňoval, že pravidlá obsiahnuté v tomto dohovore nebránia uplatneniu iných pravidiel, ku ktorým sa zmluvné štáty zaviažu v budúcnosti uzatvorením osobitných dohovorov. Toto slovné spojenie nebolo prevzaté do článku 71 ods. 1 nariadenia č. 44/2001. Uvedené ustanovenie teda nedáva členským štátom možnosť zaviesť uzatvorením nových osobitných dohovorov alebo zmenou už platných dohovorov pravidlá, ktoré by mali prednosť pred pravidlami nariadenia č. 44/2001. Toto konštatovanie je potvrdené judikatúrou, podľa ktorej po zavedení spoločných pravidiel

už členské štáty nemajú právo uzatvárať medzinárodné zmluvy, ktoré by sa dotýkali týchto pravidiel (pozri najmä rozsudky z 31. marca 1971, Komisia/Rada, nazvaný „AETR", 22/70, Zb. s. 263, body 17 až 19, a z 5. novembra 2002, Komisia/Dánsko, nazvaný „otvorené nebo", C-467/98, Zb. s. I-9519, bod 77).

39 Pokiaľ naproti tomu ide o ustanovenia, ako je článok 31 CMR, ktorými boli členské štáty viazané už v okamihu nadobudnutia účinnosti nariadenia č. 44/2001, odráža článok 71 tohto nariadenia rovnakú systematiku ako článok 57 Bruselského dohovoru a má skoro totožné znenie. Treba preto zohľadniť výklad, ktorý Súdny dvor podal už v rámci Bruselského dohovoru.

40 Vo svetle týchto úvodných úvah a s ohľadom na spojitosť medzi jednotlivými položenými otázkami budú prvá a piata otázka, ktoré sa týkajú výkladu článku 71 nariadenia č. 44/2001, preskúmané najskôr a spoločne. Potom budú preskúmané otázky týkajúce sa výkladu CMR.

O výklade článku 71 nariadenia č. 44/2001

41 Svojou prvou a piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má vo veci, akou je vec sama, vykladať článok 71 nariadenia č. 44/2001 v tom zmysle, že sa uplatnia také pravidlá súdnej právomoci, uznávania a výkonu stanovené osobitným dohovorom, ako sú pravidlo prekážky začatého konania uvedené v článku 31 ods. 2 CMR a pravidlo vykonateľnosti uvedené v článku 31 ods. 3 tohto dohovoru.

42 Ako je uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, táto otázka sa kladie jednak z dôvodu, že pravidlo prekážky začatého konania uvedené v CMR a v nariadení č. 44/2001 môže mať napriek podobnému zneniu odlišný rozsah v závislosti od toho, či sa použije tento dohovor a s ním súvisiaca vnútroštátna judikatúra alebo toto nariadenie a judikatúra Súdneho dvora, ktorá sa ho týka, jednak z dôvodu, že holandský súd rozhodujúci o návrhu spoločnosti AXA smerujúcemu k vyhláseniu rozhodnutí Landgericht München za vykonateľné, potrebuje zistiť, či môže preskúmať právomoc posledného uvedeného súdu rozhodovať o žalobe o náhradu škody, ktorú pred ním podala spoločnosť AXA.

43 V poslednom uvedenom ohľade spoločnosť TNT tvrdí, že článok 31 ods. 3 CMR také preskúmanie umožňuje, zatiaľ čo spoločnosť AXA sa domnieva, že preskúmanie právomoci Landgericht München je vylúčené na základe článku 35 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Na podporu tejto argumentácie AXA pred holandskými súdmi tvrdila, že uznávanie a výkon rozhodnutí v oblasti medzinárodnej cestnej nákladnej dopravy sú upravené nariadením č. 44/2001 a nie CMR.

44 Podľa ustálenej judikatúry treba pri výklade ustanovenia práva Únie zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnymi predpismi, ktorých je súčasťou (pozri najmä rozsudky z 18. mája 2000, KVS International, C-301/98, Zb. s. I-3583, bod 21; zo 16. októbra 2008, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-298/07, Zb. s. I-7841, bod 15, a z 23. decembra 2009, Detiček, C-403/09 PPU, Zb. s. I-12193, bod 33). Na účely odpovede na prvú a piatu prejudiciálnu otázku teda treba zohľadniť tak znenie článku 71 nariadenia č. 44/2001 a cieľ tohto konkrétneho článku, ako aj kontext tohto ustanovenia a ciele sledované uvedeným nariadením.

45 Podľa znenia článku 71 nariadenia č. 44/2001 treba v prípade, že spor patrí do pôsobnosti osobitného dohovoru, v zásade použiť pravidlá uvedené v tomto dohovore a nie pravidlá stanovené nariadením č. 44/2001.

46 Ako totiž tvrdili najmä holandská a česká vláda, zo znenia článku 71 ods. 1 uvedeného nariadenia, podľa ktorého toto nariadenie „nemá vplyv“ na osobitné dohovory, vyplýva, že zákonodarca stanovil, že v prípade súbehu pravidiel sa uplatnia tieto dohovory.

47 Tento výklad je podporený odsekom 2 tohto článku 71, ktorý uvádza, že pokiaľ osobitný dohovor, ktorého zmluvnými stranami sú členský štát pôvodu a dožiadaný členský štát, určuje podmienky uznávania a výkonu rozhodnutí, treba použiť tieto podmienky. Uvedený odsek 2 sa výslovne vzťahuje na situácie, ku ktorým úplne dochádza vnútri Únie. Z toho vyplýva, že bez ohľadu na vysvetlenie poskytnuté v odôvodnení č. 25 nariadenia č. 44/2001, podľa ktorého nie sú dotknuté osobitné dohovory, aby sa členským štátom umožnilo dodržať ich medzinárodné záväzky voči tretím štátom, chcel tiež zákonodarca článkom 71 tohto nariadenia stanoviť, že uvedené dohovory sa budú uplatňovať aj v rámci Únie.

48 Ukazuje sa teda, že cieľom článku 71 nariadenia č. 44/2001 je dodržiavanie pravidiel, ktoré boli stanovené s ohľadom na zvláštnosti osobitnej veci (pozri, pokiaľ ide o článok 57 Bruselského dohovoru, rozsudky zo 6. decembra 1994, Tatry, C-406/92, Zb. s. I-5439, bod 24, a z 28. októbra 2004, Nürnberger Allgemeine Versicherung, C-148/03, Zb. s. I-10327, bod 14). S ohľadom na tento cieľ Súdny dvor rozhodol, že v dôsledku pravidiel uvedených v osobitných dohovoroch sa neuplatnia ustanovenia Bruselského dohovoru, ktoré sa týkajú rovnakej otázky (pozri v tomto zmysle rozsudok Tatry, už citovaný, bod 25).

49 Hoci z predchádzajúcich úvah vyplýva, že článok 71 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že vo veciach upravených osobitnými dohovormi sa uplatnia tieto dohovory, nič to nemení na skutočnosti, že týmto uplatnením nemôžu byť dotknuté také zásady, na ktorých je založená súdna spolupráca v občianskych a obchodných veciach v rámci Únie, ako sú zásady uvedené v odôvodneniach č. 6, 11, 12 a 15 až 17 nariadenia č. 44/2001, ktoré sa týkajú voľného pohybu rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, predvídateľnosti súdnej právomoci, a teda právnej istoty pre osoby podliehajúce súdnej právomoci, riadneho výkonu spravodlivosti, minimalizácie rizika súbežných konaní, ako aj vzájomnej dôvery vo výkon súdnictva v rámci Únie.

50 Dodržiavanie každej z týchto zásad je nevyhnutné na riadne fungovanie vnútorného trhu, ktoré predstavuje, ako vyplýva z odôvodnenia č. 1 nariadenia č. 44/2001, účel tohto nariadenia.

51 Článok 71 nariadenia č. 44/2001 nemôže mať rozsah, ktorý by bol v rozpore so zásadami, na ktorých je založená právna úprava, ktorej je súčasťou. Tento článok preto nemožno vykladať v tom zmysle, že by v takej oblasti, na ktorú sa vzťahuje toto nariadenie, ako je cestná nákladná doprava, mohol taký osobitný dohovor, ako je CMR, viesť k výsledkom, ktoré budú na dosiahnutie riadneho fungovania vnútorného trhu menej priaznivé než výsledky, ku ktorým vedú ustanovenia uvedeného nariadenia.

52 Toto konštatovanie je v súlade s ustálenou judikatúrou, podľa ktorej zmluvy uzatvorené medzi členskými štáty a tretími štátmi nemôžu byť vo vzťahoch medzi členskými štátmi uplatňované na úkor cieľov práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky z 22. septembra 1988, Deserbais, 286/86, Zb. s. 4907, bod 18; zo 6. apríla 1995, RTE a ITP/Komisia, C-241/91 P a C-242/91 P, Zb. s. I-743, bod 84, ako aj z 22. októbra 2009, Bogiatzi, C-301/08, Zb. s. I-10185, bod 19).

53 Z toho vyplýva, že pravidlá o súdnej právomoci vrátane pravidiel prekážky začatého konania, uvedené v osobitných dohovoroch uvedených v článku 71 nariadenia č. 44/2001, môžu byť použité v rámci Únie len v rozsahu, v akom vykazujú vysokú úroveň predvídateľnosti, uľahčujú riadny výkon spravodlivosti a umožňujú minimalizovať riziko súbežných konaní, ako to požadujú odôvodnenia č. 11, 12 a 15 uvedeného nariadenia.

54 Pokiaľ ide o uznávanie a výkon rozhodnutí, sú relevantnými zásadami zásady voľného pohybu rozhodnutí a vzájomnej dôvery vo výkon súdnictva (*favor executionis*), ktoré

sú uvedené v odôvodneniach č. 6, ako aj č. 16 a 17 nariadenia č. 44/2001 (pozri najmä rozsudky zo 14. decembra 2006, ASML, C-283/05, Zb. s. I-12041, bod 23 z 10. februára 2009, Allianz a Generali Assicurazioni Generali, C-185/07, Zb. s. I-663, bod 24, ako aj z 28. apríla 2009, Apostolides, C-420/07, Zb. s. I-3571, bod 73). V rámci Únie možno uplatniť pravidlá uznávania a výkonu stanovené osobitnými dohovormi uvedenými v článku 71 nariadenia č. 44/2001 iba vtedy, ak sú dodržané tieto zásady.

55 S ohľadom na vyššie uvedenú zásadu vzájomnej dôvery Súdny dvor spresnil, že súd dožiadaného členského štátu nie je v žiadnom prípade v lepšom postavení než súd členského štátu pôvodu, aby rozhodol o právomoci posledného uvedeného súdu. Nariadenie č. 44/2001 teda nepovoľuje okrem niekoľkých obmedzených výnimiek preskúmanie právomoci súdu členského štátu súdom iného členského štátu (rozsudok Allianz a Generali Assicurazioni Generali, už citovaný, bod 29 a citovanú judikatúru). Článok 31 ods. 3 CMR preto možno v rámci Únie uplatniť len vtedy, ak umožňuje dosiahnuť ciele voľného pohybu rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, ako aj vzájomnú dôveru vo výkon súdnictva v rámci Únie za podmienok, ktoré sú prinajmenšom rovnako priaznivé ako podmienky, ktoré vyplývajú z použitia nariadenia č. 44/2001.

56 Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené vyššie, treba na prvú a piatu otázku odpovedať, že článok 71 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že vo veci, ako je vec sama, sa pravidlá o súdnej právomoci, uznávaní a výkone stanovené osobitným dohovorom, ako sú pravidlo prekážky začatého konania uvedené v článku 31 ods. 2 CMR a pravidlo týkajúce sa vykonateľnosti uvedené v článku 31 ods. 3 tohto dohovoru, uplatnia pod podmienkou, že vykazujú vysokú úroveň predvídateľnosti, uľahčujú riadny výkon spravodlivosti, umožňujú minimalizovať riziko súbežných konaní a zaisťujú voľný pohyb rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach a vzájomnú dôveru vo výkon súdnictva v rámci Únie (*favor executionis*) za podmienok, ktoré sú prinajmenšom rovnako priaznivé ako podmienky stanovené uvedeným nariadením.

O výklade článku 31 CMR

57 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či má Súdny dvor právomoc vykladať článok 31 CMR. Za predpokladu, že odpoveď na túto otázku bude kladná, žiada uvedený súd svojou treťou, štvrtou a šiestou otázkou o konkrétny výklad tohto článku.

O druhej otázke

58 Vzhľadom na skutočnosť, že CMR neobsahuje ustanovenie priznávajúce právomoc Súdnemu dvoru, môže Súdny dvor poskytnúť požadovaný výklad článku 31 CMR len vtedy, ak sa na taký výkon jeho úloh vzťahuje článok 267 ZFEÚ.

59 Z ustálenej judikatúry však vyplýva, že právomoc podávať výklad v rámci prejudiciálneho konania, ktorá vyplýva z tohto ustanovenia, sa vzťahuje len na normy, ktoré sú súčasťou práva Únie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky zo 17. júla 1997, Giloy, C-130/95, Zb. s. I-4291, bod 21; z 10. januára 2006, Cassa di Risparmio di Firenze a i., C-222/04, Zb. s. I-289, bod 63, ako aj z 1. júna 2006, innoventif, C-453/04, Zb. s. I-4929, bod 29).

60 Pokiaľ ide o medzinárodné zmluvy, je nesporné, že zmluvy uzatvorené Úniou sú neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie a môžu preto byť predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 30. apríla 1974, Haegeman, 181/73, Zb. s. 449, body 3 až 6; z 30. septembra 1987, Demirel, 12/86, Zb. s. 3719, bod 7, a z 11. septembra 2007, a Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos, C-431/05, Zb. s. I-7001, bod 31).

61 Súdny dvor naproti tomu v zásade nemá právomoc vykladať v rámci prejudiciálneho konania medzinárodné zmluvy uzavreté medzi členskými štátmi a tretími štátmi (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. novembra 1973, Vandeweghe a i., 130/73, Zb. s. 1329, bod 2; uznesenie z 12. novembra 1998, Hartmann, C-162/98, Zb. s. I-7083, bod 9, ako aj rozsudok Bogiatzi, už citovaný, bod 24).

62 Súdny dvor má právomoc taký dohovor vykladať len v rozsahu, v akom Únia prebrala právomoci pôvodne vykonávané členskými štátmi v oblasti uplatňovania medzinárodného dohovoru, ktorý nebol uzatvorený Úniou, a v akom v dôsledku toho ustanovenia tohto dohovoru Úniu zaväzujú (pozri najmä rozsudky z 12. decembra 1972, International Fruit Company a i., 21/72 až 24/72, Zb. s. 1219, bod 18; z 3. júna 2008, Intertanko a i., C-308/06, Zb. s. I-4057, bod 48, ako aj Bogiatzi, už citovaný, bod 25). V prejednávanej veci však nemožno tvrdiť, že Úniu zaväzujú pravidlá o súdnej právomoci, uznávaní a výkone stanovené CMR. Naopak, z výkladu článku 71 nariadenia č. 44/2001 podaného v tomto rozsudku vyplýva, že v rámci Únie možno tieto pravidlá stanovené CMR použiť len vtedy, ak sú dodržané zásady, na ktorých je založené toto nariadenie.

63 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na druhú otázku odpovedať, že Súdny dvor nemá právomoc vykladať článok 31 CMR.

O tretej, štvrtej a šiestej otázke

64 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na druhú otázku nie je potrebné, aby Súdny dvor odpovedal na tretiu, štvrtú a šiestu otázku.

O trovách

65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Článok 71 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že vo veci, ako je vec sama, sa pravidlá o súdnej právomoci, uznávaní a výkone stanovené dohovorom v osobitnej veci, ako sú pravidlo prekážky začatého konania uvedené v článku 31 ods. 2 dohovoru o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave, podpísaného 19. mája 1956 v Ženeve, zmeneného a doplneného protokolom podpísaným 5. júla 1978 v Ženeve, a pravidlo týkajúce sa vykonateľnosti uvedené v článku 31 ods. 3 tohto dohovoru, uplatnia pod podmienkou, že vykazujú vysokú úroveň predvídateľnosti, uľahčujú riadny výkon spravodlivosti, umožňujú minimalizovať riziko súbežných konaní a zaisťujú voľný pohyb rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach a vzájomnú dôveru vo výkon súdnictva v rámci Únie (*favor executionis*) za podmienok, ktoré sú prinajmenšom rovnako priaznivé ako podmienky stanovené uvedeným nariadením.**

2. **Súdny dvor Európskej únie nemá právomoc vykladať článok 31 dohovoru o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave v znení zmien a doplnení.**

Podpisy